

Rynek ziemniaka w Polsce i UE

Rynek ziemniaka w Unii Europejskiej

W całej UE areal uprawy ziemniaków w 2019 r. wyniósł 1,75 mln ha i był o 2,4% większy niż w roku poprzednim. Czynnikiem zwiększającym areal uprawy jest systematycznie rosnący popyt na ziemniaki z przeznaczeniem do przetworstwa spożywczego na frytki i chipsy, stymulowany wysoką dynamiką produkcji i eksportu przetworów ziemniaczanych. Mimo niekorzystnych warunków agrometeorologicznych w okresie wegetacji, średnie plony ziemniaków w UE wzrosły, w porównaniu z rokiem poprzednim, o 6,7%, a w stosunku do średniej z ostatnich pięciu lat ich poziom był niższy o 2,4%.

Zbiory ziemniaków w UE zwiększyły się, w porównaniu z rokiem 2018, o ok. 9% i wyniosły 56,9 mln ton. W krajach Europy Zachodniej, mających wpływ na europejski rynek ziemniaków (Belgia, Francja, Holandia, Niemcy i Wielka Brytania) produkcja ziemniaków zwiększyła się o 5,2 mln ton (16,7%). W rezultacie ceny ziemniaków w Europie Zachodniej są znacząco niższe niż w poprzednim sezonie, a ich poziom jest zbliżony do średniej wieloletniej.

Konsekwencją wzrostu zbiorów ziemniaków w Europie Zachodniej jest spadek ich cen do poziomów zbliżonych do średniej wieloletniej. Po kłopotach z niewystarczającą podażą i nie najlepszą jakością bulw w sezonie 2018/19, obecnie unijny przemysł przetwórczy nie powinien mieć problemów z zaopatrzeniem w surowiec, co z kolei pozwoli powrócić do wzrostowej tendencji w produkcji i eksporcie przetworów ziemniaczanych.

Choć Europa nie jest największym producentem ziemniaków, nadal pozostaje regionem o największych obrotach handlowych. Zdaniem Wiesława Dzwonkowskiego z IERiGŻ, rygorystyczne przepisy fitosanitarne, duża wrażliwość ziemniaków na transport oraz wysokie jego koszty sprawiają, że światowy rynek ziemniaków tworzy szereg rynków lokalnych, z których największy jest w Europie. Duże obroty

handlowe ziemniakami między krajami UE wynikają z różnic klimatycznych i późnych terminów zbioru ziemniaków. Eksport ziemniaków wczesnych każdego roku najszybciej rozpoczynają kraje na południu Europy. W miarę upływu czasu eksport do krajów trzecich w sezonie 2018/19, z powodu znacznie mniejszych zbiorów, spadł poniżej 1 mln ton, podczas gdy w poprzednich 4 - 5 sezonach wynosił 1,2 - 1,3 mln ton.

Rynek ziemniaka w Polsce

Według szacunków IHR-PIB, w Polsce powierzchnia uprawy ziemniaków w 2019 roku wyniosła ok. 304 tys. ha i była większa niż w roku poprzednim o ok. 2%. Plony szacuje się na 225 dt/ha, wobec 251 dt/ha w roku poprzednim i 234 dt/ha średnio w latach 2011-2015. Zbiory wyniosły 6,84 mln ton i były o 0,64 mln ton mniejsze niż w 2018 roku i o 1,10 mln ton mniejsze od średnich w latach 2011-2015.

Z powodu spadku produkcji i niskiej podaży oraz zadowalającej jakości ceny ziemniaków w Polsce były rekordowo wysokie, a dalszy ich wzrost jest hamowany rosnącą podażą z importu. W okresie lipiec - październik 2019 roku ceny ziemniaków w obrocie targowiskowym były ponad 2-krotnie wyższe w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku i znacząco przekraczały 200 zł/dt. W okresie zimy i wczesną wiosną, z uwagi na bardzo ograniczoną podaż ziemniaków i zadowalającą jakość, ich ceny mogą jeszcze nieznacznie wzrosnąć. Średni ich poziom w skali całego sezonu może wynieść ok. 220 zł/dt i będzie o ok. 6% wyższy niż w sezonie 2018/19, a w odniesieniu do poziomu średniej z ostatnich pięciu sezonów o ok. 142%. Natomiast średni poziom cen hurtowych w bieżącym sezonie może wynieść około 169 zł/dt, co w porównaniu z sezonem 2018/19 będzie oznaczać wzrost o ok. 40%, a w odniesieniu do średniej pięcioletniej ok. 138%. Poziom cen oraz relacje cen ziemniaków i ich przetworów przedstawia tabela.

Ceny oraz relacje cen ziemniaków ich przetworów

Wyszczególnienie	Ceny	X 2018	VIII 2019	IX 2019	X 2019	Wskaźniki zmian cen (%)	
						roczny	miesięczny
Ziemniaki	skupu (zł/dt)	31,80	67,80	42,20	37,00	116,40	87,70
	targowiska (zł/dt)	105,10	233,40	226,10	215,20	204,80	95,20
	detaliczna (zł/kg)	1,38	2,85	2,67	2,57	186,20	96,30
	importowa (zł/dt)	183,80	107,70	101,40		94,50	94,10
	eksportowa (zł/dt)	99,00	260,10	184,90		179,70	71,10
Relacje cen	skup/targowisko	0,30	0,29	0,19	0,17	56,80	92,10
	targowisko /detal	0,76	0,82	0,79	0,84	109,90	98,90
	skup/detal	0,23	0,24	0,15	0,14	62,50	91,10
Skrobia ziemniaczana	zbytu (zł/kg)	3,06	3,62	3,64	3,60	117,60	99,70
	detaliczna(zł/kg)	4,97	5,99	3,61	6,05	121,70	100,70
Frytki	detaliczna (zł/kg)	8,36	8,70	8,74	8,68	103,80	99,30
Chipsy	detaliczna(zł/kg)	34,90	36,00	36,10	36,40	104,30	100,80
Kopytka	detaliczna(zł/kg)	10,48	11,10	11,12	11,18	106,70	99,80

Źródło: dane GUS

W sezonie 2019/20 obroty rynkowe ziemniakami mogą wynieść 4,08 mln ton i będą o 7,5% mniejsze niż w poprzednim sezonie. W sezonie 2018/19 kontynuowany był spadkowy trend spożycia ziemniaków, które zmalało o 3,2% do 92 kg w przeliczeniu na mieszkańca. Nastąpił ok. 5% spadek konsumpcji ziemniaków nieprzetworzonych, który tylko częściowo został zrekompensowany większym spożyciem przetworów ziemniaczanych. Przewiduje się, że w sezonie 2019/20 całkowita konsumpcja ziemniaków obniży się o ok. 4 kg (o ponad 4%) do ok. 88 kg/mieszkańca, ale nadal będzie o ok. 50% większa niż w zdecydowanej większości krajów Unii Europejskiej.

Największym odbiorcą polskich ziemniaków w minionym sezonie była Mołdawia, gdzie sprzedano 11,3 tys. ton.

Eksport do Rumunii, tradycyjnego odbiorcy polskich ziemniaków, zmniejszył się. Spośród krajów UE najwięcej ziemniaków sprzedano w Wielkiej Brytanii. Z powodu embarga kraje UE nie mogą eksportować ziemniaków do Rosji. Władze fitosanitarne Rosji zezwalają jedynie kilku krajom UE, w tym Polsce, na eksport sadzeniaków, ale po spełnieniu dodatkowych wymagań szczegółowej kontroli.

Analiza bieżącej sytuacji na rynku ziemniaka pozwala stwierdzić, że w najbliższej perspektywie nie przewiduje się istotnych zmian w powierzchni uprawy, poziomie spożycia, czy przetwórstwa tej rośliny, o ile nie wystąpią nieprzewidziane czynniki zewnętrzne.

Tadeusz Plichta